

Utlåtande 2012:24 RVIII (Dnr 328-638/2011)

**Inrättande av ”offentliga ateljéer”, ytor för gatukonst
Motion (2011:27) av Tomas Rudin och Maria Östberg Svelind (båda S)**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2011:27) av Tomas Rudin och Maria Östberg Svelind (båda S) om ”Inrättande av offentliga ateljéer, ytor för gatukonst” anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Madeleine Sjöstedt anför följande.

Ärendet

Tomas Rudin och Maria Östberg Svelind (båda S) har i en motion (2011:27) föreslagit inrättande av ”offentliga ateljéer”. Motionärerna anser att en av de trender som finns i Stockholm är utvecklingen av olika former av gatukonst.

Motionärerna föreslår:

att inrätta offentliga ateljéer i lämpliga miljöer för fri konst

att dessa miljöer iordningställs så att de blir lämpliga för sitt ändamål till exempel genom bra belysning och vitkalkning

att undersöka om Tegelbackens viaduktssystem kunde iordningställas för gatukonst

att Kungsträdgården används några dagar per år som fri scen för gatans konstnärer

att staden bjuder in till dialog mellan konstnärer och stadens planerare i syfte att skapa fler ytor för fritt lagligt skapande i den offentliga miljön

att stadens satsning på offentliga ateljéer finansieras genom en avgift som tas ut av gaturreklamföretagen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, fastighetsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att såväl nya former för användning av det offentliga rummet som utrymme för skapande konst mycket väl kan ske inom ramen för nuvarande regelverk.

Kulturnämnden anför att gatukonsten är ett viktigt uttryck som inte är helt utan problematik. Att tillåta gatukonstens alla uttryck i staden skulle inte vara möjligt. Det alternativ som motionärerna föreslår med anvisade platser för gatukonsten är intressant. Däremot bedömer nämnden att det är lättare att genom tillfälliga initiativ uppmuntra till medborgarnas kreativitet.

Fastighetsnämnden anser att ett levande gatuliv är positivt för staden och att gatukonst kan vara ett trevligt inslag under förutsättning att dessa inte blockerar entréer, hindrar tillgängligheten för rörelsehindrade eller försvårar framkomligheten för räddningstjänsten. Nämnden har dock ingen erfarenhet av hur nuvarande regelverk fungerar och har därför inga egna synpunkter på förslagen i skrivelsen.

Trafik- och renhållningsnämnden anser att antagandet att dessa platser skulle upplevas som tryggare och vackrare bygger på att flera förutsättningar uppfylls. En vitkalkad betongvägg där alla konstnärliga uttryck tillåts, kan bli ett spännande, ständigt skiftande konstverk men det kan också leda till utbredning av klotter och förstörelse.

Norrmalms stadsdelsnämnd tror att det är lättare att genom tillfälliga initiativ uppmuntra till kreativitet. Stadsdelsnämnden välkomnar fler projekt i samarbete mellan staden och representanter för gatukonsten – utsmyckningar såväl som föreställningar.

Mina synpunkter

Motionärerna tar upp behovet av konst i det offentliga rummet, både bildkonst och scenkonst – spontana uttryck i gatumiljön. Jag instämmer i att detta är en viktig del av att göra staden spännande vacker och intressant för invånarna. Kreativitet och skönhet bidrar också till att skapa en tryggare miljö och ett gemensamt ansvar för det gemensamma vardagsrummet som är vår stad. Stockholm Konst och Stadsmuseet har ansvar för utsmyckningen av staden

medan trafikkontoret ansvarar för renhållningen. Alla medborgare har en skyldighet att respektera enskild och allmän egendom.

Motionärerna använder ordet gatukonst för all konst som sker utomhus, inte bara bildkonst, utan även framträdanden, teater och musik. Jag håller inte med motionärerna om att utrymmet för medborgarnas kreativitet är litet och i konflikt med olika ordningsbestämmelser i dagens Stockholm. Det finns inget i dagens tillståndsgivning som hindrar allmänheten, dvs. en enskild person, en förening eller ett företag att söka tillstånd för att ge utrymme åt mer eller mindre spontana kulturyttringar, till exempel ett återkommande speakers corner eller improvisationsteater på stadens gator och torg. Att söka tillstånd hos polisen för att få hålla en samling, även med ljudanläggning och tillfällig scen, är inte särskilt komplicerat och går förhållandevis snabbt och billigt, förutsatt att arrangörerna inte har för avsikt att ta ut någon form av inträdes- eller åskådardaravgift. Det kräver en viss lägsta nivå av organisationsförmåga och är nödvändigt för att man som arrangör ska kunna känna sig säker på att platsen man vill vara på inte redan är upptagen. När det gäller tillgång till just Kungsträdgårdens scen, så arrangeras i år för andra gången ett evenemang av det slaget: Stockholm Street festival, och denna aktivitet har stöd från kulturförvaltningen.

Det som motionärerna talar om när de säger ”offentliga ateljéer” – vitkalkade väggar i till exempel motorvägsviadukter – är en eufemism för vad man brukar kalla legala klotterväggar, och det är inte aktuellt att i Stockholm uppföra permanenta sådana i kommunal regi. Tidigare försök har gett dåliga erfarenheter. Det finns dock inget som hindrar enskilda, föreningar eller företag att själva skapa mer eller mindre tillfälliga ytor att måla på. Staden uppmuntrar även privata initiativ, ett exempel på det är projektet 100hus, där konstnärer, boende och fastighetsägare samarbetar kring området historia och konst i gaturummet. Stockholm är en stad där det finns gott om utrymme för medborgare och konstnärer att förvekliga sin kreativitet. Det offentliga rummet tillhör alla, och det innebär precis som i ett vardagsrum en balansgång mellan hänsyn för andra och egen handlingsfrihet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2011:27) av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) om inrättande av ”offentliga ateljéer”, ytor för gatukonst

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Tomas Rudin* (S) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Bifalla motionen
2. Anföra följande:

Staden har höga ambitioner vad gäller att involvera fler Stockholmare i stadens kulturliv.

Motionen handlar om just detta: genom att inrätta konstytter i staden där även oetablerade konstnärer får möjlighet att ställa ut ökar vi konstutbudet samtidigt som fler stockholmare involveras. Det finns många platser i staden som är lämpliga för detta ändamål, platser där det idag finns mycket folk men lite kultur.

Vad som anses som fult och vackert i staden uppfattas olika från medborgare till medborgare. En del uppfattar tags och graffiti som fult, medan andra kan störas av ett offentligt konstverk eller en kommersiell reklamaffisch.

Skadegörelse är, i alla dess former, alltid fel. Vi ska inte kompromissa när människor får sina egendomar förstörda. De regler som staden satt upp för hur skadegörelse, klotter och olaglig affischering ska självklart vara gällande. Vi socialdemokrater vill understryka det.

Men till skillnad mot det föredragande borgarrådet har några av de remissinstanser som fått yttra sig i ärendet, en syn som är i linje med stadens ambitioner och ställer sig positiva till att skapa mer utrymme för gatukonsten.

All statistik visar att de städer som erkänner gatukonsten och respekterar den som en konstform behöver lägga *mindre* av skattemedel på t ex klottersanering än de städerna med nolltolerans.

Det är dags att, liksom de flesta städer gjort i Europa, slopa nolltoleransen. Låt oss råda bot på krocken mellan det tillåtna och det förbjudna genom att inrätta fria ytor för skapande konst i gaturummen. Det kan ske genom att skapa offentliga ateljéer för fri konst, genom upplåtandet av scener i staden under lämpliga tidpunkter som fri scen för gatans konstnärer osv.

Lagliga väggar, offentliga ateljéer, fria scener m.m. är en hyllning till konst och kultur. Så bejakar vi den fria konsten, och håller klåfingriga politiker borta från att försöka styra dess innehåll.

Reservation anfördes av borgarrådet *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. ge kulturförvaltningen i uppdrag att undersöka lämpliga platser för lagliga graffitiväggar
2. anföra följande:

Miljöpartiet de gröna instämmer i motionärens önskan om att i Stockholms stad öka antalet ytor där det är möjligt att på ett lagligt och tillgängligt sätt ägna sig åt skapande. Det behövs för att utveckla kulturlivet i staden. Givetvis ska Stockholm vara en ren, snygg och trygg stad. Klotter ska snabbt bort från stadens gator och fasader. Miljöpartiet är dock mycket kritiska till att staden genom sin nolltolerans kriminaliserar en hel konstform genom att omöjliggöra utövandet av graffitimålarnas konstnärskap.

Graffiti är en konstform. Miljöpartiet vill ge alla ungdomar lika rättigheter att utöva sina kulturintressen och anser därför att staden bör och måste finna former för hur utövandet av laglig graffiti ska kunna möjliggöras. Det är stadens ansvar att se till att det går att utöva graffiti på ett lagligt sätt.

Staden bör pröva verksamhet med lagliga väggar för graffiti, en numera etablerad och framgångsrik metod i flera kommuner. Det är ett sätt att ge ett tillgängligt och lagligt utrymme till skapande och utsmyckning av staden. Försöken bör planeras och genomföras i dialog med konstnärer, boende och intresserade medborgare.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:27) av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) om ”Inrättande av offentliga ateljéer, ytor för gatukonst” anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 8 februari 2012

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Madeleine Sjöstedt

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Karin Wanngård, Roger Mogert, Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2011:27) av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind bifalles i huvudsak.
2. Kulturnämnden får i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna undersöka lämpliga platser för lagliga graffitiväggar
3. Därutöver framföra följande

Vi delar motionärernas förslag om att staden bör inrätta fria ytor för skapande konst i gaturummen. Permanenta ytor och därmed lagliga graffitiväggar är något som i åratal har efterlysts av många medborgare i Stockholm. Tyvärr har staden en fundamentalistisk inställning till graffiti, och tyvärr verkar inte kulturborgarrådet vara beredd att ändra sig trots att policyn har börjat ifrågasättas även av borgerliga politiker. Vi har krävt en utvärdering av policyn för att kunna föra debatten om konstformen graffiti på faktamässiga grunder.

Vänsterpartiet menar att policyn mot ”klotter och liknande skadegörelse” måste ändras, eftersom den jämställer konstformen graffiti med skadegörelse och därmed begränsar yttrandefriheten. Den så kallade nolltoleransen mot all gatukonst innebär att staden har censurerat även utövande av laglig graffiti i kulturskolan. Man har också sagt nej till att kulturhistoriskt skydda graffitimålningar i staden som är beställda och tillkommit helt lagligt.

Illegalt klotter och skadegörelse ska motarbetas. Däremot bör vi pröva lagliga vägar för graffiti, vilket numera är etablerat i flera kommuner som en framgångsrik metod för att uppmuntra konstnärligt skapande och minska illegalt målning. Dessutom har staden många trista ytor som väl skulle lämpa sig för att smyckas med beställda graffitikonstverk.

Den borgerliga majoriteten vill gärna kalla Stockholm för en ”världsstad”, vilket vi inte kan instämma i. I de allra flesta storstäder finns det som saknas i Stockholm: billiga lokaler, gatukonst, fri affischering och graffiti. Oslo och Helsingfors har båda släppt den så kallade nolltoleransen mot graffiti. I Umeå är graffiti integrerad i konstutbildningen, i Malmö och Norrköping finns laglig vägg som lett till flera beställningar av konstverk från staden. I Centraleuropa har de flesta städer lagliga väggar. Varför inte i Stockholm?

Vi kan inte heller nöja oss med att den konstnärliga utsmyckningen i stort sett koncentreras till innerstaden. När staden i en bok från 2005 presenterar Skulptur i Stockholm finns 39 skulpturer i innerstaden, två i södra förorter och fem i västra förorter. I boken *Konst på stan* av Bo Wingren presenteras omkring 400 offentliga konstverk, alla innanför tullarna.

ÄRENDET

Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind (båda S) har i en motion (2011:27) föreslagit inrättande av ”offentliga ateljéer”. Motionärerna anser att en av de trender som finns i Stockholm är utvecklingen av olika former av gatukonst. Dessa konstformer krockar emellertid med stadens olika regelverk, till exempel 24-timmarsregeln för rengöring av stadens ytor eller tillståndsregler för möten på allmän plats enligt motionärerna. För att delvis råda bot på denna krock mellan det tillåtna och det förbjudna anser de båda motionärerna att staden bör inrätta fria ytor för skapande konst i gaturummet. Offentliga ateljéer skulle till exempel kunna inrymmas i viadukter under motorleder där vitkalkade väggar skulle öppnas för fritt skapande men med gemensamma datum för omkalkning. Mörka och otrygga platser kan på detta sätt bli upplysta och trygga miljöer när fler vistas där. Offentliga platser för gatukonst bör skapas i anslutning till de avtal som staden träffar med reklamdistributörerna. Dessa skulle enligt motionärerna kunna åläggas att upplåta ytor för gatukonst.

Kungsträdgården skulle åläggas att ett visst antal dagar om året öppna för allmän bokning av artister som vill använda scenen för framträdanden.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, fastighetsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden samt Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att staden sedan 2007 har en policy mot klotter och liknande skadegörelse. I policyn tydliggörs att klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse inte accepteras, att sanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan samt att all skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.

En vitkalkad betongvägg kan fyllas med högklassig konst lika väl som av förfulnade klotter. Det som en del medborgare upplever som konst kan av andra upplevas som förfulning av det offentliga rummet. Om allt som utförs på de tilltänkta ytorna ska vara tillåtet, även sådant som av många betraktas som rent klotter, finns det risk för att det kan uppfattas som om klotter legitimeras av staden vilket skulle kunna leda till en

utbredning av klotter och förstörelse i stadsbilden.

Stadsledningskontoret anser att såväl nya former för användning av det offentliga rummet som utrymme för skapande konst mycket väl kan ske inom ramen för nuvarande regelverk.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Ann Mari Engel (V), Anna Greta Leijon (S) samt Mats Berglund (MP), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Gatukonsten är ett viktigt uttryck som inte är helt utan problematik. Att tillåta gatukonstens alla uttryck i staden skulle inte vara möjligt. Det alternativ som Rudin och Östberg Svanelind föreslår med anvisade platser för gatukonsten är intressant. Förvaltningen förutser dock en svårighet i att styra en undergroundkultur som gatukonsten. Det är svårt att fånga den spontana kreativiteten genom att tillhandahålla vitkalkade väggar, då gatukonsten till stor del bygger på att vara oväntad och tillfällig. Däremot bedömer förvaltningen att det är lättare att genom tillfälliga initiativ uppmuntra till medborgarnas kreativitet. Det finns flera lyckade exempel på detta som inte uppmuntar till skadegörelse.

Förvaltningen anser att staden även fortsättningsvis bör satsa på tillfällig konst när det gäller det egna fastighetsbeståndet och de ytor som staden förfogar över. Likaså bör privata fastighetsägare och privata initiativ där gatukonsten används på spännande sätt uppmuntras. Förvaltningen föreslår att staden fortsätter att också nyttja gatukonstens potential i beställd offentlig utsmyckning i framtida stadsutvecklingsprojekt.

När det gäller motionens förslag om att ålägga Kungsträdgårdens scen att lämna ett visst antal dagar om året för allmänheten, förordar förvaltningen istället att man som hittills istället ger stöd till och själv initierar arrangemang som involverar medborgaren. Kulturstrategiska avdelningen och evenemangsavdelningen arbetar redan idag med dessa uttryck.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 juni 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa kontorets tjänsteutlåtande.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Skrivelsen avser ett område som fastighetsnämnden inte har ansvar för, d.v.s. gatumarkens nyttjande. Tillståndsmyndighet är polisen med trafikkontoret som remissinstans i vissa ärenden.

Kontoret anser att ett levande gatuliv är positivt för staden och att gatukonst kan vara ett trevligt inslag under förutsättning att dessa inte blockerar entréer, hindrar tillgängligheten för rörelsehindrade eller försvårar framkomligheten för räddnings tjänsten. Kontoret har dock ingen erfarenhet av hur nuvarande regelverk fungerar och har därför inga egna synpunkter på förslagen i skrivelsen.

Kontoret har i uppdrag att tillsammans med trafikkontoret finna ytor för marknadsplatser, där kan dessa frågor beaktas och tas med i planeringen.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa kontorets tjänsteutlåtande.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns många aktörer som vill ta plats i det offentliga rummet; reklammakare, försäljare, torghandlare, uteserveringar, butiker med varuexponering och skyltar. Staden själv möblerar med papperskorgar, bänkar, cykelställ skyltar och konst. Ytor behövs också för att möjliggöra drift och underhåll: uppställningsplatser för sandsilos och plats för snöhanteringen och städning.

I motionen föreslås ateljéer placeras på sådana platser som i dagsläget är undanskymda och otrygga. Antagandet att dessa platser skulle upplevas som tryggare och vackrare bygger dock på att flera förutsättningar uppfylls. En vitkalkad betongvägg där alla konstnärliga uttryck tillåts, kan bli ett spännande, ständigt skiftande konstverk men det kan också leda till utbredning av klotter och förstörelse. En öppen utställningslokal som byggs på en undanskymd plats behöver förmodligen någon form av bemanning för att inte riskera att bli ett tillhåll och utsättas för vandalism. Det är av stor vikt att placeringen, utformningen och driften av ateljéerna och ytorna utreds noggrant för att de ska kunna bli ett tillskott till staden och inte riskera att istället öka förstörelse och klotter. Trafikkontoret kan medverka i en sådan utredning av lämpliga platser samt regler för hur ateljéerna och ytorna ska vara beskaffade vad gäller tillgänglighet samt skötsel av marken omkring ateljéerna. Bygglovs- och detaljplaneremiss kan hanteras i sedvanlig ordning.

Platser för konst av föreställningskaraktär som musik, teater, mim och dans kan upplåtas på stadens utomhusscener så som sker idag. Kungsträdgården omnämns i motionen; för närvarande är det Evenemangsbolaget Kungsträdgården Park & Evenemang AB som innehar upplåtelseätten där.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 juni 2011 att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 juni 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på strävan att stimulera olika konstyttringar i staden, men ser en motsättning i att tillhandahålla särskilda utrymmen för gatukonsten, då den till stor del bygger på att vara oväntad. Förvaltningen tror att det är lättare att genom tillfälliga initiativ uppmuntra till kreativitet. Stadsdelsförvaltningen välkomnar fler projekt i samarbete mellan staden och representanter för gatukonsten – utsmyckningar såväl som föreställningar. Det berikar staden samtidigt som gatukonsten blir synlig utan att strida mot lagar och bestämmelser.

RESERVATIONER M.M.

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Ann Mari Engel (V), Anna-Greta Leijon (S) samt Mats Berglund (MP) till förmån för eget förslag enligt följande.

att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
att kulturförvaltningen anhåller om att få i uppdrag att undersöka lämpliga platser för lagliga graffitiväggar
att anförda följande:

I kulturförvaltningens förslag till remiss framgår att man är positiv till att skapa mer utrymme för gatukonsten, i enlighet med motionens intention. Däremot avvisas idén om permanenta ytor och därmed lagliga graffitiväggar, något som i årtal har efterlysts av många medborgare i Stockholm. Stockholms stad har en mycket fundamentalistisk inställning till graffiti. Policyn mot ”klotter och liknande skadegörelse” har nu varit i kraft i över tre år. Det står på Stockholms stads hemsida att ”Graffiti är ett brott”, vilket knappast överensstämmer med lagen.

Vi har vid ett flertal tillfällen kritiserat policyn för att den jämställer konstformen graffiti med skadegörelse och därmed begränsar yttrandefriheten. Den s.k. nolltoleransen mot all gatukonst innebär att staden har censurerat även utövande av laglig graffiti i t ex kulturskolan. Man har också sagt nej till att kulturhistoriskt skydda graffitimålningar i staden som är beställda och tillkommit helt lagligt. Vår uppfattning är att illegalt klotter ska motarbetas. Däremot bör staden pröva verksamhet med lagliga väggar för graffiti, som är numera etablerad i flera kommuner som en framgångsrik metod för att uppmuntra konstnärligt skapande och minska illegalt målning. Dessutom har staden många trista ytor som väl skulle lämpa sig för att smyckas med beställda graffiti-konstverk.

Majoriteten vill gärna kalla Stockholm för en ”världsstad”. I de allra flesta storstäder finns det som saknas i Stockholm: billiga lokaler, gatukonst, fri affischering och graffiti. Oslo och Helsingfors har båda släppt den s.k. nolltoleransen mot graffiti. I Umeå är graffiti integrerad i konstutbildningen, i Malmö och Norrköping finns laglig vägg som lett till flera beställningar av konstverk från staden. I Centraleuropa har de flesta städer lagliga väggar. Varför inte i Stockholm?”

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2011:27

2011:27

**Motion av Tomas Rudin och Maria Östberg Svanelind
(båda S) om inrättande av "offentliga ateljéer", ytor för
gatukonst**

Dnr 328-638/2011

Storstadens konstutövare är många, både de etablerade och de idag okända. Morgondagens stora tänkare och trendsättare inom kulturvärlden finns idag i gränslandet mellan det okända och ofta baktalade skapande som ungdomar lyfter i sina drömmar om framtiden och den etablerade kulturens många uttrycksformer. Ser vi bakåt märks flera av den på 1970-talet ifrågasatta punkens, eller ännu längre tillbaka rockens eller jazzens utvecklare ha befunnit sig i en gråzon mellan det misstrodda och det etablerade.

En av de trender som finns i huvudstaden är utvecklingen av olika former av gatukonst. Det gör staden spännande och spontan när något oväntat händer. En stickad lyktstolsvärmare dyker plötsligt upp, hundratals rondellhundar ställs ut eller väggmålningar som uppstår på ytor som annars inte syns. Större installationer har också blivit synliga såsom en liten röd stuga på globens tak eller en stuga mitt i trafiktäta Stockholm. Också reklammakare har börjat tänka i nya former och gör plötsligt oväntade mönster av sina egna anläggningar, som t ex ljud i reklamskyltar eller tygklädda buss-skydd. En annan form av gatukonst är gatumusiken som till och från dyker upp på Stockholms gator, eller andra framträdanden av olika slag såsom dans, trolleri eller någon annan improvisation.

Tyvärre krockar emellertid flera av dessa gatukonstformer med stadens olika regelverk, t ex 24-timmarsregeln för rengöring av stadens ytor eller tillståndsregler för möten på allmän plats. Samtidigt har andra utövare stora rättigheter att göra som de vill med sina ytor t ex reklamdistributörerna. Sammanfattningsvis kan det beskrivas som att de som redan äger allmänna ytor gör vad de vill medan andra tvingas utöva sin konst mot regler och lagar, vilket gör konsten i flertalet fall kriminell.

Det här förhållandet mellan kreativa konstnärer och stadens regelverk är inte bra. På sikt riskerar staden förlora den utveckling av kulturen som behövs för att göra Stockholm till en levande och spännande plats. Vi riskerar att städa bort den energi och framtidslust som finns i den skapande kultur som ännu inte etablerats. Stockholm riskerar att bli en steril stad.

För att delvis råda bot på denna krock mellan det tillåtna och det förbjudna bör staden inrätta fria ytor för skapande konst i gaturummen. Det kan ske genom att skapa offentliga ateljéer för fri konst. Ett exempel på en sådan miljö är konstnärerna Maria Lantz och Karin Willéns projekt "Hållplats", som var en hel serie förslag till omgestaltning av offentliga platser i Åtvidaberg där en "ateljé" var ett. Offentliga ateljéer skulle t ex kunna inrymmas i viadukter under motorleder, där ett bra ljus och vitkalkade väggar skulle öppnas för fritt skapande, men med gemensamma datum för omkalkning. I flertalet fall kan mörka och otrygga platser på detta sätt bli upplysta och trygga miljöer när fler vistas där.

Offentliga platser för gatukonst bör skapas i anslutning till de avtal som staden träffar med reklamdistributörerna som skall kunna åläggas att upplåta ytor för gatukonst.

Staden bör reservera vissa ytor för fri konst. T ex kunde den nu mörka och skuggiga Tegelbackens viadukter användas om rätt miljö skapades med bra belysning både för konst och musik. Stadens egna anläggningar såsom Kungsträdgården skulle åläggas att ett visst antal dagar om året öppnas för allmän bokning av artister som vill nyttja scenen för framträdanden.

De här uppräknade exemplen visar på några miljöer som kunde göras tillgängliga och lagliga för gatans konst. Fler platser skulle kunna skapas om staden inbjöd till dialog mellan konstnärer och stadsplanerare kring ämnet i syfte att öppna upp för en mer skapande och spännande stad.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. inrätta offentliga ateljéer i lämpliga miljöer för fri konst
2. dessa miljöer iordningställs så att de blir lämpliga för sitt ändamål t ex genom bra belysning och vitkalkning
3. undersöka om Tegelbackens viaduktssystem kunde iordningsställas för gatukonst
4. Kungsträdgården används några dagar per år som fri scen för gatans konstnärer
5. staden bjuder in till dialog mellan konstnärer stadens planerare i syfte att skapa fler ytor för fritt lagligt skapande i den offentliga miljön

6. stadens satsning på offentliga ateljéer finansieras genom en avgift som tas ut av gatureklamföretagen.

Stockholm den 14 mars 2011

Tomas Rudin

Maria Östberg Svanelind